

Verslag bezoek Stuurgroep Nationaal Landschap Groene Hart aan het Emscher Park op 3 april 2014.

Programma

BEGINTIJD	EINDTIJD	LOCATIE	TOELICHTING
08:00		Provinciehuis Utrecht	Vertrek naar Ruhrgebied
10:00	11:00	Landschaftspark Duisburg-Nord	Rondleiding (Engels gesproken) door het park
11:45	13:00	Zeche Zollern	Presentatie door Michael Schwarze-Rodrian ¹
13:00	14:00	Zeche Zollern, restaurant	Lunch
14:00	15:30	Zeche Zollern	Presentatie door Christa Reicher ²
15:30	16:15	Zeche Zollern	Bezichtiging Zeche Zollern zelf
17:00	17:45	Nordsternpark	Rondleiding door Nordsternpark
18:00	20:00	Heiner's Restaurant	Diner

1. Michael Schwarze-Rodrian, Hoofd van de divisie Europese en Regionale Netwerken van het Regionalverband Ruhr. Hij vertelt over de ontwikkeling van de IBA-projecten tussen 1989 en 1999 (en het vervolg daarop) en de organisatie erachter.
2. Christa Reicher, Professor aan de Faculteit Planologie van de TU Dortmund. Zij stond aan het hoofd van een onderzoeksprogramma naar de impulswerking van de IBA en gaat een presentatie geven over de economische, ecologische en sociale spin-off van de IBA-projecten.

Deelnemers

Naam	Functie
Dhr. Jaap Bond	PNH, SG-lid
Dhr. Christiaan van der Kamp	Gemeente Bodegraven-Reeuwijk, SG-lid
Dhr. Bart Krol	PU, SG-lid
Dhr. Patrick Poelmann	HDSR, SG-lid
Dhr. Kees van Velzen	Gemeente Alphen a/d Rijn, SG-lid
Dhr. Ad Stavenuiter	PNH, MT-lid
Dhr. Peter van Steensel	Programmabureau, directeur
Mw. Marlies Feringa	Programmabureau, prog.manager
Dhr. Stefan Ruizendaal	Programmabureau, reisleader

Het bezoek

Doelstelling van het bezoek was het leren van de aanpak die de overheden en andere betrokkenen hebben gekozen om de samenwerking in het gebied te versterken en de doelstellingen te realiseren. Ook de spin off van de aanpak in de afgelopen 20 jaar is hierbij belangrijk. Wat kunnen we in het Groene Hart daarvan leren voor de aanpak naar de toekomst toe?

Doelstelling van de samenwerking in het Emscherpark was een transformatie van een verpauperd en industrieel vervuild gebied naar een recreatief en cultureel aantrekkelijk gebied. Nevendoelstelling was en is het stimuleren van de werkgelegenheid.

Uitgangspunten voor samenwerking tussen de Deelstaat Nord-Rhein Westfalen en gemeenten zijn:

- Een groep burens heeft een gedeeld probleem en gaat voor dezelfde transformatie (groep van steden)
- Gebied is opgedeeld in sectoren en ieder blijft verantwoordelijk voor zijn stukje
- Alle taartpunten (sectoren/groepen) volgen dezelfde visie/aanpak (dit is een resultaat 'in-itself')
- Een initiatief mag alleen ingediend worden wanneer met de naaste burens is afgestemd
- Instituten (Onderwijs/Colleges/Universiteiten) advies gevraagd voor bredere kijk op ontwikkeling
- Radical New Thinking has to Start Somewhere! (Vaandeldrager Karl Ganser)
- Strategie (lange termijn) en Projecten (maken)) laat je tegelijkertijd werken in twee groepen, zonder hiërarchie)
- Plannen voor minimaal 10 tot 15 jaar
- Gebaseerd op vertrouwen (tussen burgemeesters) en (gedeeld) resultaat
- Heldere koers van het Rijk (Deelstaat)
- Geen nieuwe bouwgebieden toestaan, alleen hergebruik of renovatie, van bijvoorbeeld de bestaande plants
- Bij (her)bouwen gebruik maken van hoogwaardige architectuur (kwaliteit toevoegen)
- Vernieuwing gebied en bebouwing voor oud en jong
- Selecteer alleen projecten die echt vernieuwend zijn en kwaliteit hebben
- Gezamenlijk ondertekenen van plannen en uitvoeringsovereenkomsten

Aanpak:

- Voorbereiding met onderzoek: welke mogelijkheden/locaties heb je? Heb je goede ideeën voor je grondgebied/locaties/hergebruik waardevolle gebouwen (als casco)?
- Organiseren Workshop voor de Toekomst met de gemeenten (Regionale denktank) Het hele proces was een workshop en denktank waarin learning by doing gold.
- Ga naar buiten (ken de plek en het 'dna' van je gebied)
- Het IBA (programmabureau) is een publieke aangelegenheid, transparant en voor iedereen
- IBA: Moderation is the main task! + Informal management! Maar ook een kwaliteitsstempel!
- Verschillende tafels per onderwerp met betrokken (alleen die willen meedoen) deelnemers (overheid en anderen)
- Discussie over grenzen heen
- Innovatiekaart maken, innovatie zichtbaar maken
- Nieuwe identiteit, zelfbewustzijn creëren (gezamenlijke culturele identiteit)
- Leg veel recreatiewegen aan op eigen industriesystemen (rails, transport en verbindingswegen)
- Kunst verbindt mensen (exposities en concerten zijn ook kostendragers), kunst is hier geen kers op de taart maar een middel om een doel te bereiken.

- Je grootste probleem is ook je grootste kans! (voorbeeld het open riool de Emscher als projectnaam kiezen)
- Onoverkomelijke problemen in de samenwerking moet je uitsluiten (voorbeeld OV systemen)

Nice to know:

- EU-fondsen geven voorrang aan regionale aanpak
- 50% geld komt van EU, 30% van Deelstaat, 20% van Gemeenten
- Grote projecten samen betalen en kleine projecten door gemeente zelf te betalen
- Maak gebruik van waterarchitectuur en Industrienatuur (natuur neemt industriegebied over en wordt steeds groener met iconen van vroeger er tussen = goedkope natuur)
- Oude treinen door het gebied laten rijden (ver vooruit volgeboekt)
- Maak (hoge) uitzichtspunten zoals Gasometer Oberhausen en Hoogovens op bewaarde plants

Kort gezegd:

- Urgentie helder hebben. Problemen moet je voor zijn!
- Werken vanuit een gezamenlijk streven, ook wanneer dit gezamenlijk streven niet bereikt wordt, boek je winst in samenwerking en proces
- Coalition of the willing (17 van de 53 steden deden mee, en bleven voorloper)
- Vaandeldrager(s) nodig (Karl Ganser)
- Duidelijke randvoorwaarden (weinig, helder, gezamenlijke doelen, kwaliteit, geld, tijdspad)
- Transparantie in organisatie/ aanpak samenwerking
- Loslaten/vertrouwen in elkaar
- Experimenteren/Vernieuwen (innoveren)
- Tempo erin houden
- Investeren in relaties

Wat geleerd en/of herkend voor het Groene Hart?

- Strategie en Programma maken samen met de lokale overheden en andere betrokken partijen voor 10 tot 15 jaar (2016-2030)
- Voor iedereen duidelijke functies kiezen voor het Groene Hart (bijv. Versterken Recreatie & Toerisme incl. gastvrijheidseconomie, Versterken MKB en Versterken Landbouw) Zie ook de huidige thema's/projecten van de Stuurgroep.
- Kosten van het slopen/saneren omkatten in wat je met dat geld kunt veranderen/opbouwen
- Stuurgroep is op de goede weg met de samenwerking met alle partijen die iets willen en niet remmen (sluit aan bij de wens van de Nieuwe Regio+ in het Groene Hart)
- Economische neergang is gezamenlijke noemer voor bepalen positie en koers van het Groene Hart als het gaat om ontwikkeling.

PWvS, 4 april 2014